

Vajda Gábor
Amit a politikusainknak is tudniuk kell az oktatásról
Oktatási oknyomozó. MTT Könyvár 12. Szabadka, 2006
Szerkesztette: Gábrity Molnár Irén és Mirnics Zsuzsa

1996-ban kárpát-medencei tanácskozást szervezett a Magyarságkutató Tudományos Társaság Szabadkán a kisebbségben élő magyarság oktatásáról. Azóta a politikában és a kultúrában egyaránt látszólag sok minden megváltozott. Elmélyedtek és – nemcsak G. Molnár Irénnek a könyvben olvasható beszámolója, hanem az eddig kiadott többi kötet szerint is – ígéretesen kiszélesedtek a már korábban elkezdett kutatások, s valójában ezeket összegezi, újabb adatokkal, újabb megoldási lehetőségek jelzésével kiegészítve, a szóban forgó tanulmánygyűjtemény.

Mirnics Zsuzsa, a kötet lényegét előlegezve, a délvidéki magyarság oktatásának eróziójára utal, miközben a kisebb, mérsékelt optimizmusra okot adó sikereket sem hallgatja el. Ezt követően Mirnics Károly **Az iskolaköteles kontingens alakulása** címen rendkívüli alaposággal, az újabb adatok beépítésével mondja el lényegében azt, amit már másfél évtizede ismételtetni kénytelen: a népszaporulatunk folyamatos csökkenése miatt a vajdasági magyar oktatási intézmények problémái is folyamatosan nőnek. Erre mutat rá a pszichológus Göncz Lajos is: „...a vajdasági magyar nemzetiségű diákok jelentős hányada nyelvi befulladásprogram hatásainak van kitéve, ami gyorsítja az asszimilációt, és csökkenti a magyar lakosok számát.” (139. o.)

Ebből a következtetésből indul ki G. Molnár Irén, amikor **Oktatásunk jövője** c. tanulmányában a lehetséges megoldások felé irányul a figyelme. Rendkívül széles adatbázisra támaszkodik, s szinte valamennyi oktatással kapcsolatos tényezőre kiterjedő figyelemmel sorolja föl a számára lehetségesnek tartott megoldási lehetőségeket. A politikusokra bízva a stratégia megalkotását, ill. annak eldöntését, minek kellene elsőbbséget adni délvidéki magyarság életfeltételeinek megteremtése során. A gazdasági kérdések megoldását az oktatásával egyenértékűnek tekinti.

Hogy azonban a két gond közül melyik nyomja nagyobb súllyal a délvidéki magyarságot, az ugyancsak a szóban forgó kötetből, még hozzá Bene Annamária 2002-ben végzett kérdőíves fölméréséből derül ki egyértelműen. Eszerint a nyolcadikos diákok jövőképeken színvonalja jelentősen a szüleiké alatt van. A mai gyerekek szinte kizárólag a használható tudás szerint választanának középiskolát, függetlenül attól, vajon biztosított-e az anyanyelvű oktatás. Ez pedig azt jelenti, hogy (tisztelet a kivételnek, a tanügy pedagógus-mártírjainak) az általános iskolákban még mindig inkább arctalan tömeg tanterv szerinti idomítása, mint ifjú emberek céltudatos nevelése folyik. Bene kimutatása tehát akaratlanul is teljességgel elmarasztaló kritikáját adja az iskolai munkának, amelyben a nemzeti önazonosság védelme mint a személyiségnevelés egyik alapvető eleme csupán elhanyagolható többletvevényesség.

Vagyis jobb lenne még most a kényszerű szerénység (szegénység) idejében az iskolai autonómia kiharcolásával hozzálátni a hiteles értékek tudatosításához, mert csak az ilyen körülmények között elsajátított egészséges értékfölfogás készítheti föl az új nemzedéket a remélhetőleg rövidesen javuló gazdasági helyzetben való okos, távlatilag is hasznos munkára. Számunkra a bőrben magát narkotikumok nélkül is jól érző ember fontos, aki vállalja az iskolai segítséggel megalkotott önmagát. Nem úgy, mint oly sokan a Sziveri Rezső és Mirnics Károly által készített és kiértékelt statisztikában, amely szerint a szabadkai emberek között kb. minden századik indiánnak, eszkimónak, marslakónak stb. vallja magát; kb. minden tizenötödik pedig jugoszlávnak.

A tanulmányok szerzői nem mondják ugyan ki, de a vizsgálódásaik eredményéből arra lehet következtetni, hogy a délvidéki magyarság számára létfontosságú független iskolarendszer távlatilag nézve Szerbiának is érdeke.